

Suomen Akatemia
Markku Mattila
Pääjohtaja

5.11.2008

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Valtioneuvoston innovaatiopoliittinen selonteko eduskunnalle

Valtakunnallisen innovaatiostrategian laatiminen on ajankohtainen ja tarpeellinen tehtävä. Kansainvälisessä vertailussa innovaatiotoiminta Suomessa on arvioitu Ruotsin kanssa olevan aivan kansainvälistä kärkiluokkaa. Innovaatiotoiminnan edellytykset ovat siten maassamme vahvat, ja lähtötilanne edelleen kehittämislle hyvä. Kuitenkin myös edelläkävijäasemassa on tarpeellista katsoa tulevia linjauksia. Innovaatiostrategioita ovat laatineet myös monet muut teollisuusmaat, Euroopan Unioni ja OECD. Taustalla erityisesti elinkeinoelämän maailmanlaajuisessa kilpailussa kohtaamat haasteet.

Selonteossa todetaan oikein, että Suomen menestys on perustunut laadukkaaseen opetukseen, tutkimukseen ja kehittämistoimintaan. Selonteossa korostetaan aivan oikein, että korkeatasoinen oma tietämys ja osaaminen on edellytys korkeatasoisiin verkostoihin pääsemiselle. Keskeistä on strategiassa todettu perusvalinta: Suomen tulee edelleen pitää kiinni hyvästä koulutuksesta, panostamisesta tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja hyvin toimivista instituutioistamme. Osaamis pohja, joka koulutuksen ja tutkimuksen panostamisen kautta on saavutettu tulee säilyttää ja vahvistaa. Tämä on Suomen Akatemian mielestä aivan keskeinen peruslähtökohta ja strateginen tavoite.

Strategiassa korostetaan luovien yksilöiden ja yhteisöjen merkitystä. Innovaatioita ei voi syntyä ilman yksilöiden osaamista ja luovuutta. Selonteossa korostetaan aivan oikein, että innovaatioiden syntyminen edellyttää riittävästi tietoa ilmiöistä, asiakkaista, teknologiasta, tekijän oikeuksista, aikaisemmista ratkaisuista ja toimintatavoista. Johtopäätös tästä toteamuksesta pitää olla, että uudistumisen ja luovuuden perustalla tarvitaan entistä enemmän pitkäjänteistä tieteellistä tutkimusta.

Innovaatiopolitiikka on elinkeinopolitiikkaa, todetaan selonteossa aivan oikein. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että tieteellinen tutkimus ja tiedepolitiikan haasteet eivät näy innovaatiostrategiassa niiden merkitystä korostavalla tavalla. Kun innovaatiostrategia pannaan toimeen, ei tule unohtaa tiedepolitiikan ja tieteellisen tutkimuksen panostamiseen perustavaa laatua olevaa merkitystä korkeatasoisen osaamisen, uuden tiedon ja innovaatioiden synnyn kannalta.

Suomen Akatemian kannalta selonteossa on tärkeää osaamisperustan vahvistamista koskevat linjaukset. Akatemia yhtyy siihen käsitykseen, että ainakin erällä tieteiden ja tutkimuksen aloilla suomalainen osaamisperusta tulee olla kansainvälistä huipputasoa.

Osaamisperusta taas ei synny ilman korkeatasoista tieteellistä tutkimusta. Kyse ei ole vain selonteossa mainituista tutkimus- ja kehittämisprojekteista vaan kysymys on ennen kaikkea pitkäjärjestyksen tieteellisen tutkimuksen edellytysten vahvistamisesta.

Selonteossa mainitaan tieteellisen tutkimuksen infrastruktuurit, mutta ne ovat jääneet kovin pienelle pohdinnalle. Innovaatiostrategian toimeenpanovaiheessa ja sen toimeenpanon edellytyksiä pohdittaessa ajankohtaiseksi ja kiireelliseksi haasteeksi on noussut tieteen infrastruktuurien päivittäminen ja uudistaminen kansainvälistä osaamista vaativalle tasolle.

Selonteon vaatimus siitä, että tärkeimmillä aloilla ylläpidetään ja kehitetään kansainvälisesti huipputasoisia osaamista ja tutkimusta on aivan keskeinen johtopäätös.

Toimeenpanovaiheessa on pidettävä huolta tieteellisen tutkimuksen toimintaedellytysten, rakenteiden ja rahoituksen kasvusta.

Selonteossa muiden vahvistamiskohteiden ohella mainitaan luovat alat ja muotoilu. Luovan liiketoiminnan ja luovien alojen palvelutoiminnan merkitystä tulevien innovaatioiden kannalta on syytä korostaa selonteon jatkovaiheissa siinä mainittua enemmän. Kulttuurin ja luovien alojen merkitys ihmisten elämässä ja innovaatiotoiminnassa tulee korostumaan ja luovien alojen johtamisen kehittäminen on ajankohtainen asia. Luovien alojen innovaatiotoiminnan edellytykset puuttuvat, jos ei ole riittävästi panostettu itse luovien ihmisten työskentely- ja kehittämisedellytyksiin eikä kulttuurin ja yhteiskuntatutkimuksen vahvistamiseen.

Innovaatiostrategiassa asetettu tavoite kansainvälisyyden lisäämisestä ja suomalaisen vaikutuksen vahvistamisessa kansainvälisessä organisaatiossa on perusteltu ja oikea. Myös tämä kansainvälisyyteen osallistuminen edellyttää Suomen kaltaisella pienellä maalla erityistä kansainvälisyysosaamista sekä nykyisiin verrattuna lisäpanostusta kansainvälistä kanssakäymistä lisääviin hankkeisiin. Rakenteita ja yhteistyömalleja sekä yhteissopimuksia on jo olemassa, niiden täysimittainen hyödyntäminen ei ole nykyisillä voimavaroilla mahdollista.

Valtioneuvoston innovaatiopoliittisessa selonteossa on Suomen Akatemian näkökulmasta erittäin kannatettava tavoite vahvistaa yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuskapasiteettia. Tärkeää on muistaa, että tiedepolitiikka on muutakin kuin innovaatiopolitiikka. Tiedepolitiikan tavoitteet ovat paljon laajempia ja koko yhteiskunnan, kulttuurin ja sivistyksen kannalta monipuolisempia kuin innovaatiopolitiikan tavoitteet. Tieteellinen tutkimus ja tieteellisten tutkimusryhmien luova toimintatapa on sinällään vuosisatoja vanha ja edelleen kehittyvä sosiaalinen innovaatio. Sen tutkimusprosessin tuottama osaaminen ja tieto luo edellytyksiä suomalaisille menestyä muuttuvassa maailmassa. Tutkijan luova työ on mahdollista tilanteessa, jossa turvataan pitkäjärjestyksen keskittyminen ja työrauha haastavan tutkimusongelman selvittämiseen ja ratkaisemiseen ja samalla järjestetään mahdollisuudet tieteiden väliseen vuorovaikutukseen ja monitieteisyyteen sekä vuorovaikutukseen tutkimustiedon käyttäjien ja hyödyntäjien kanssa.

Suomen Akatemian käsityksen mukaan innovaationselonteon pohjalta käynnistyvän innovaatiojärjestelmän arviointi on tärkeä tehtävä, jonka tuloksena voidaan vahvistaa

innovaatiojärjestelmän kokonaisuutta myös sen tieteellisen tutkimuksen tekemisen edellytysten kannalta.